

ПЕРМЯКОВА Л.М.
ст. гр. ОАБзмкт-11

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Фінансовий стан бюджетної організації – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин бюджетної організації. Система показників, що відображає надходження, наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів спеціального та загального фонду характеризує фінансовий стан бюджетної установи.

Основними завданнями аналізу фінансового стану бюджетних установ є: дослідження фінансової стійкості підприємства; дослідження ефективності використання майна (капіталу), забезпечення організації власними оборотними коштами; об'єктивне оцінювання динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стабільності організації; оцінювання становища суб'єкта господарювання на ринку та кількісне оцінювання його конкурентоспроможності; визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Для аналізу діяльності бюджетної організації необхідно використовувати спеціальну методику, яка заснована на фінансовому аналізі діяльності з використанням особливостей бюджетних установ в Україні.

Сучасні фахівці-науковці займаються питаннями організації обліку та аналізу діяльності бюджетних організацій. Проблемні питання, щодо фінансування бюджетних установ та їх функціонування відображені в працях таких українських вчених: Атамаса П.Й., Бутинця Ф.Ф., Левицької С.В., Свірко С.В. та інших.

Питання вибору раціональних методів бюджетного фінансування досліджують вітчизняні вчені та практики, а саме: Василик О.Д., Дем'янишин В.Г., Джога Р.Т., Матвеева В.О., Фаріон І.Д. та інші.

Для розкриття проблеми доцільно звернути увагу на сутність таких економічних категорій, як: «бюджетне фінансування», «доходи», «видатки» бюджетних організацій. Економісти-науковці по різному трактують бачення змісту цих категорій у своїх працях.

Проаналізуємо думки науковців щодо тлумачення цих категорій. У Бюджетному кодексі відмічено, що «бюджетне асигнування - повноваження, надане розпоряднику бюджетних коштів відповідно до

бюджетного призначення на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів з конкретною метою в процесі виконання бюджету» .

На думку науковця, Атамаса П.Й. поняття «фінансування» це - забезпечення бюджетних установ грошовими коштами для здійснення їхньої статутної діяльності. Джерела фінансування бюджетних установ сьогодні значно розширилося. Крім коштів державного та місцевих бюджетів, бюджетні організації отримують грошові надходження у вигляді плати з гуманітарної допомоги, за надані послуги, шефської (спонсорської) допомоги та інші. Принципи фінансування і напрями подальшого витрачання коштів мають важливе значення, так, як визначають джерела і призначення грошових надходжень в бюджетні заклади [1, с. 42].

Науковець, Джога Р.Т. вважає, що ліміти фінансування із бюджету на рік з розбивкою по кварталах передбачаються в річному розписі доходів і видатків відповідного бюджету, в кошторисах видатків бюджетних установ і називаються бюджетними асигнуваннями [2, с. 21].

За словами, Дем'янишина В.Г бюджетне фінансування – це сукупність грошових відносин, пов'язаних з розподілом і використанням коштів централізованого грошового фонду держави, які реалізуються шляхом безповоротного й безоплатного надання бюджетних коштів юридичним і фізичним особам на проведення заходів, передбачених бюджетом [3, с. 46].

Дамо більш детально оцінку сутності категорії «бюджетне фінансування», розбивши це поняття на категорії «доходи» і «видатки». Проаналізуємо погляди різних науковців.

Суть категорії «доходи в бюджетних установах» має інше значення як «доходи для підприємств». Це обумовлено низкою особливостей відносно умов їх функціонування.

Лемішовський В.І. стверджує, що діяльність бюджетних установ фінансується за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, що надаються їм безповоротно.

Аналізуючи наведені думки фахівців, можна відзначити, принципових різниць у них немає. Автори ототожнюють їх з надходженнями фінансування з бюджетів.

В міжнародних стандартах бухгалтерського обліку державного сектору подається зовсім інше поняття, де доходи — валове надходження економічних вигод або потенціалу корисності впродовж

звітнього періоду, коли чисті активи (власний капітал) збільшуються у результаті цього надходження, а не в результаті внесків власників. При цьому суми, зібрані представником органу державної влади чи іншої урядової організації, не є економічними вигодами або потенціалом корисності, що надходять до суб'єкта господарювання, і не ведуть до збільшення активів чи зменшення зобов'язань, тому їх виключають з доходу

Бюджетні заклади надаючи нематеріальні послуги, здійснюють видатки. За економічним змістом видатки бюджетних установ відрізняються від видатків підприємства. Це пояснюється особливістю функціонування бюджетних організацій. Існують різні пояснення економічного терміну «видатки»

Лондаренко О.О. відмічає, що видатки бюджетних установ є централізованими видатками, тому, що здійснюються за рахунок коштів державного бюджету або місцевого бюджету. Вони є прямими цільовими витратами держави, що забезпечують її безперебійне функціонування і відображають економічні відносини, що пов'язані з розподілом і перерозподілом частини національного доходу, яка концентрується у бюджеті [5, с.17].

На думку, Джоги Р.Т., видатки є державні платежі, які не підлягають поверненню. Вони не створюють і не компенсують фінансові вимоги. Видатки поділяються на відплатні (обмінюються на товари чи послуги) і не відплатні (односторонні). До видатків не відносять: платежі в рахунок погашення державного боргу (класифікація, як фінансування). Витрати бюджетних установ включають фактичні витрати матеріальних, трудових і грошових ресурсів на їх утримання та її статутну господарську діяльність [2].

Атамас. П.Й. зазначає, що видатки (не ототожнювати із затратами) це - сума коштів, витрачених бюджетними організаціями в процесі господарської діяльності в межах величини сум, установлених кошторисом [1].

У Бюджетному кодексі конкретизоване поняття видатки. в якому сказано, що їх слід визнавати як кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум.

В основу процесу фінансування бюджетних організацій покладено такі основні принципи (рис.1.):

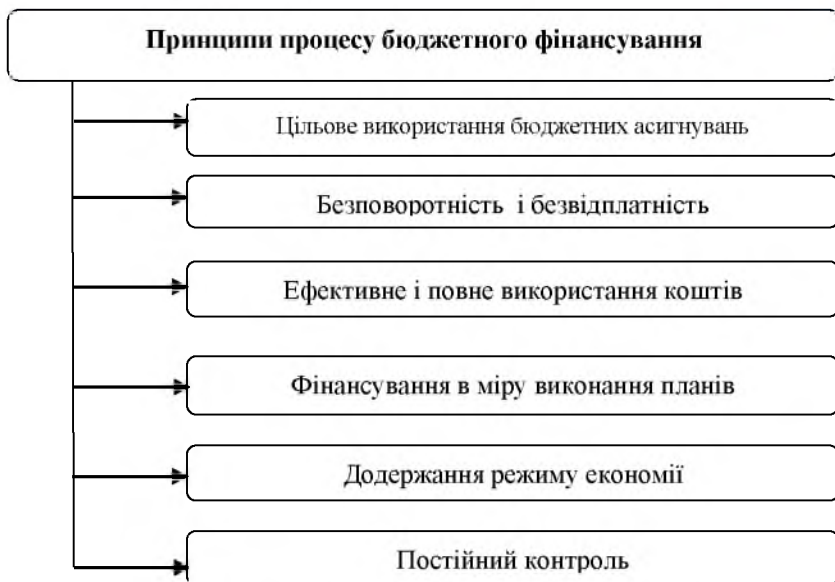

Рис. 1. Принципи фінансування бюджетних організацій

Предметом фінансового аналізу бюджетної організації є фінансові ресурси організації, їх формування та використання. Основні прийоми аналізу, які можуть бути використані такі:

Горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом. Такий аналіз є основою організації моніторингу поточної фінансової діяльності. У процесі цього аналізу виявляють відхилення звітних показників від планових (нормативних), визначаються причини цих відхилень і вносяться рекомендації щодо корегування окремих напрямків фінансової діяльності бюджетної організації. Аналіз дає можливість визначити роль бюджетного фінансування за загальним і спеціальним фондом.

Вертикальний (структурний) аналіз–визначення структури фінансових показників з оцінюванням впливу різних факторів на кінцевий результат. Такий аналіз дає можливість визначити найвагоміші складові в балансі бюджетної організації, але найбільш вагоміше його використання в аналізі складових доходів і витрат Кошторису.

Порівняльний аналіз - внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самої організації (філій),

а також міжгосподарський аналіз показників цієї організації порівняно з показниками конкурентів або із середньогалузевими та середніми показниками. При формуванні системи показників необхідно враховувати особливості звітності бюджетної організації. Доцільно звернути увагу на формування доходів бюджетної організації за двома фондами – загальним і спеціальним [5].

Для проведення аналізу фінансово-господарської діяльності бюджетної організації можливо застосовувати наступний модернізований алгоритм. Розглянемо кожен етап окремо.

Перший етап. Вибір об'єкта, мети дослідження, постановка задачі і вибір методів проведення аналізу. Об'єкт – бюджетна організація. Ціль – аналіз фінансового стану бюджетної організації, оцінка економічних показників діяльності, динаміка їхньої зміни. Постановка задачі – підвищення ефективності діяльності бюджетної організації.

Другий етап. Вибір основних показників роботи бюджетної організації.

Третій етап. Збір інформації й оцінка її вірогідності, відбір даних Інформаційним забезпеченням фінансового аналізу є: дані фінансової звітності; планова інформація; дані статистичної звітності; нормативна інформація; експертна інформація.

Четвертий етап. Безпосередній аналіз фінансово-господарської діяльності. Аналіз діяльності бюджетної організації починається з оцінки загального фінансового стану. У першу чергу проводиться аналіз доходів за спеціальним і загальним фондами, аналізується динаміка фінансування діяльності, а також витрати. Аналізується склад і структура балансу, ліквідність балансу, фінансова стабільність, ліквідність і платоспроможність, ділова активність.

П'ятий етап. Виявлення «вузьких» місць і пошук резервів з підвищення ефективності роботи бюджетної організації.

Шостий етап. Визначення найбільш перспективних видів діяльності бюджетної організації на основі отриманих результатів.

Сьомий етап. Розробка заходів, що сприяють підвищенню ефективності роботи бюджетної організації і подальшого контролю за їх виконанням.

Кожен етап дослідження фінансового стану бюджетної організації присутній як самостійний блок, що вимагає більш глибокої деталізації. Результати, які отримані на окремих етапах, можуть бути економічно значимі як самі по собі, так і для використання в якості вихідних даних для подальшого аналізу [6, с.239].

Отже, аналіз фінансового стану бюджетної організації доцільно проводити, використовуючи традиційний аналіз та враховуючи особливості бюджетних організацій.

Література:

1. Адамик О.В. Бюджетні асигнування та дотації суб'єктів державного сектора економіки: їх трактування з метою обліку та відмінності // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2014. – Випуск 14. – С. 141-145

2. Адамик О.В. Доходи бюджетних установ за методом нарахування в умовах уніфікації облікових систем державного сектору економіки// Вісник Національного університету „Львівська політехніка” „Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку”. – Львів: НУ „Львівська політехніка”. – 2012. № 721. – С. 42-48

3. Адамик О.В. Доходи суб'єктів державного сектору: економічна сутність, вітчизняна та міжнародна інтерпретація // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 1. – С. 29-36

4. Атамас П. Й. Основи обліку в бюджетних установах. – К.: Центр навчальної літератури, 2005 р. – 288 с.

5. Дем'янишин В. Бюджетне фінансування та його особливості в сучасних умовах / В. Дем'янишин // Світ фінансів. – 2007. – Випуск 2 (11). – С. 34–48.

6. Джога Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 250 с.

7. Литвин З.Б. Теорія економічного аналізу: Методичні поради і завдання з дисципліни, для студентів напрямку підготовки «Менеджмент» 6.030601 усіх форм навчання. – Тернопіль.: Економічна думка, 2010. – 224 с.

8. Литвин З.Б., Синькович О.С Особливості складання фінансової звітності бюджетних установ / З.Б. Литвин, О.С. Синькович // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Наукові економічні дослідження: теорії та практики», м. Запоріжжя. 2016. – С. 69-73.

9. Литвин З.Б., Синькович О.С. Організація фінансового аналізу діяльності бюджетної установи / З.Б. Литвин, О.С. Синькович // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічний розвиток України: загрози та виклики в умовах трансформаційних змін», м. Одеса, 2016.- С.138-141.

10. Лондаренко, О. О. Економічна природа видатків та її вплив на обліково-аналітичні аспекти бюджетних установ [Текст] / О. О. Лондаренко // Економіка. Фінанси. Право. - 2008. - N 9. - С. 15-19

11. Adamyk O.V. Transformation of the basic accounting methods of incomes of budget institutions in Ukraine in conditions of implementation of European legislation // Accounting in Ukraine under implementation of the European legislation [Електронний ресурс] : monograph / M. Luchko, N. Khorunzhak, I. Benko [et al.] ; under the guidance M. Luchko. – Ternopil : TNEU, 2017. – 232 p.